

**Andrzej Suliborski, Danuta
Walkiewicz**

**Społeczne preferencje
przynaleźności administracyjnej
mieszkańców
południowo-zachodniej części
województwa płockiego oraz ich
powiązania funkcjonalne i
migracyjne**

Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica nr 1, 73-85

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Suliborski, Danuta Walkiewicz

**SPOŁECZNE PREFERENCJE PRZYNALEŻNOŚCI
ADMINISTRACYJNEJ MIESZKAŃCÓW POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ
CZĘŚCI WOJEWÓDZTWA PŁOCKIEGO
ORAZ ICH POWIĄZANIA FUNKCJONALNE I MIGRACYJNE**

Artykuł poświęcony jest analizie przestrzennych ciężarów północnej części dawnego powiatu kutnowskiego w aspekcie preferencji przynależności administracyjnej mieszkańców, rzeczywistych związków funkcjonalnych i migracji oraz ocenie przygotowania Kutna do pełnienia funkcji powiatowej.

WSTĘP

Niniejszy artykuł zawiera wyniki badań prowadzonych w części północnej strefy wygasających wpływów Łodzi, w ramach programu badawczego pt. „Studium delimitacji potencjalnego regionu województwa łódzkiego w świetle badań empirycznych”^{*}.

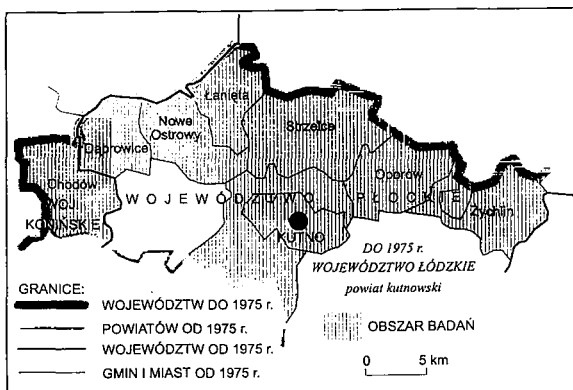
Głównym celem pracy jest analiza przestrzennych ciężarów obszaru do planowanych ośrodków wojewódzkich oraz do wybranych miast średnich, w których mogą być zlokalizowane siedziby powiatów. Cel ten był realizowany poprzez:

- a) analizę społecznych preferencji przynależności administracyjnej mieszkańców badanych obszarów;
- b) zbadanie istniejących związków funkcjonalnych mieszkańców z planowanymi stolicami jednostek administracyjnych (województw, powiatów);
- c) określenie kierunków migracji mieszkańców gmin jako pewnej weryfikacji deklarowanych preferencji i wskazywanych powiązań w zakresie realizacji istotnych potrzeb życiowych.

^{*} Badanie ankietowe i wywiady w terenie przeprowadzili studenci III roku specjalności: geografia społeczno-ekonomiczna regionalna (A. Baraniak, M. Ciabaszewska, M. Kamecka, R. Krystianik, K. Marciniak, A. Matczak, A. Mączko, A. Militowska, M. Polańska, A. Sarnowska, R. Sobolewska, J. Szczepanik, A. Wrona, P. Wróbel).

Jednym z ważniejszych zadań jest również określenie poziomu przygotowania społecznego i materialno-instytucjonalnego Kutna do pełnienia funkcji powiatowej.

Badaniami objęto siedem gmin dawnego powiatu kutnowskiego: Chodów, Dąbrowice, Nowe Ostrowy, Łanięta, Strzelce, Oporów, Żychlin oraz miasto Kutno (rys. 1). Jedną z badanych gmin – Chodów należy aktualnie do województwa konińskiego, pozostałe do płockiego. Uwzględnione w badaniach gminy mają charakter wiejski, z wyjątkiem miejsko-wiejskiej gminy Żychlin.

Rys. 1. Obszar badań

(źródło: M. Koter, S. Liszewski, A. Suliborski, 1996, *Delimitacja potencjalnego obszaru województwa łódzkiego. Studium wiedzy o regionie łódzkim, ŁTN, Łódź*)

CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

Zgodnie z założeniami programu badawczego badaniami ankietowymi objęto po 100 osób z każdej gminy, przy czym 10% stanowili przedstawiciele miejscowych „elit”, łącznie na pytania ankietowe odpowiedziało 800 osób, w tym 80 reprezentantów elit. Z ogółu respondentów 46,1% stanowili mężczyźni, natomiast 53,9% kobiety. Podkreślić należy znacznie wyższy wskaźnik feminizacji wśród elity – 67,5%. Biorąc pod uwagę wiek ankietowanych, najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale 26–45 lat (58,5%) oraz w przedziale 46–65 lat (25% badanej populacji). Respondenci najmłodsi (18–25 lat) stanowili 12%, natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym – 4,5%.

Wybrana losowa próba była zróżnicowana również pod względem wykształcenia. Najwięcej badanych legitymowało się wykształceniem średnim – blisko 50% ankietowanych, oraz zasadniczym zawodowym – 24,5%, osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym stanowiły 16%, natomiast wykształcenie wyższe posiadało 10,1% respondentów.

Wśród establishmentu zdecydowanie dominowało wykształcenie średnie, aż 70% badanych w tej grupie. Jedynie co czwarty przedstawiciel elity miał wykształcenie wyższe, co świadczy o względnie niskim poziomie wykształcenia ludzi sprawujących władzę. Tylko w przypadku Kutna odsetek respondentów z wykształceniem wyższym reprezentujących elitę był znacznie wyższy – 60%. Prawie połowa badanych to osoby zatrudnione w jednostkach sektora państwowego i spółdzielczego. Udział pozostałych kategorii pracujących był mniej więcej wyrównany, od 7 do 12,5%.

STOSUNEK RESPONDENTÓW DO ZMIAN PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Jednym z celów przeprowadzonych badań było zbadanie opinii mieszkańców w kwestii potrzeby przeprowadzenia reformy administracyjnej oraz kształtu nowego podziału administracyjnego. Natomiast uzyskane wyniki określają stopień społecznego przyzwolenia na wprowadzenie zmian.

Badana społeczność na ogół chętnie udzielała odpowiedzi oraz wykazywała duże zainteresowanie tym zagadnieniem, o czym świadczy fakt, że ponad 80% respondentów zajęło jednoznaczne stanowisko na „tak” lub „nie” w kwestii konieczności zmiany administracyjnej oraz opowiadając się za dwuszczeblową lub trójszczeblową wersją podziału kraju. Miejscowe elity – co wydaje się zrozumiałe – znacznie częściej miały określone zdanie w tych sprawach. Spośród tej grupy tylko 8,7% nie miało zdania co do konieczności zmiany podziału oraz 6,3% odpowiedziało „nie wiem” w sprawie wyboru jego wersji. Najwięcej niezdecydowanych było wśród ankietowanych gmin Nowe Ostrowy i Łanięta: odpowiednio 27 i 38% odpowiedzi na pytanie w sprawie potrzeby zmian oraz 20 i 42% na pytanie dotyczące przyszłego modelu struktury terytorialnej. Najmniejszy odsetek odpowiedzi „nie wiem” udzielili mieszkańcy gmin Strzelce i Oporów oraz miasta Kutna.

Duże zróżnicowanie odpowiedzi respondentów wynika z miejsca ich zamieszkania. Wiedza mieszkańców na temat reformy administracyjnej uzależniona jest od położenia gminy w stosunku do centrum subregionu, jakim jest Kutno. W gminach typowo wiejskich, zlokalizowanych peryferyjnie (Nowe Ostrowy, Łanięta), zainteresowania i stan wiedzy o reformie są małe, natomiast w przypadku obszarów sąsiadujących z Kutnem i w samym mieście poziom świadomości i kompetencje mieszkańców są znacznie wyższe.

Ponad połowa (53,9%) ankietowanych opowiedziała się za potrzebą zmian podziału administracyjnego, natomiast prawie 1/3 była temu przeciwna (28,6%). Elity były wyraźnie podzielone na zwolenników i przeciwników reformy. W stosunku do ogółu badanych trochę wyższy był odsetek zwolenników reformy (56,3%), ale jednocześnie wyższy udział jej przeciwników (35,0%). Również względna większość badanych (46,1%) optuje za trójstopniowym podziałem administracyjnym, natomiast 37% preferuje wersję dwuszczeblową. Podobne proporcje występują w odpowiedziach reprezentantów elit.

Różnice między udziałem zwolenników reformy a udziałem osób preferujących trójszczeblowy model podziału mogą wskazywać na to, że część respondentów popierających konieczność zmian postrzega je jako reformę tylko układu wojewódzkiego (zmiana granic istniejących województw bądź likwidacja niektórych) albo oczekuje reformy w zakresie samorządności i decentralizacji kompetencji władz administracyjnych.

Przedstawione średnie statystyczne dla całego obszaru nie oznaczają jednak podobnych wielkości we wszystkich badanych jednostkach gminnych. Jakkolwiek zwolennicy zmian w każdej z badanych gmin stanowią najliczniejszą grupę, to bezwzględna większość osiągają tylko w Kutnie (82%) oraz gminach: Strzelce (68%), Oporów (60%) i Żychlin (51%).

Preferencje mieszkańców w zakresie wyboru określonego wariantu podziału były jeszcze bardziej zróżnicowane. Zwolennicy wersji trójszczeblowej stanowili zdecydowaną większość w gminach: Chodów (56%), Strzelce (67%) i w Kutnie (58%), natomiast mieszkańcy Oporowa mieli w tej kwestii zdania podzielone równo. W pozostałych gminach więcej respondentów opowiadało się za podziałem dwustopniowym, nigdzie jednak nie osiągając bezwzględnej większości i uzyskując niewielką tylko przewagę nad zwolennikami wariantu trójszczeblowego. Należy podkreślić relatywnie niski odsetek osób w Kutnie (58%), które wybrały trójszczeblowy wariant podziału. W modelu tym, miasto przewidziane jest na siedzibę powiatu, co niewątpliwie przyczyniłoby się do jego rozwoju i wzmocnienia pozycji w sieci osadniczej. Można przypuszczać, że wielu przeciętnym mieszkańcom wprowadzenie dodatkowego szczebla administracji kojarzy się jedynie z niepotrzebną rozbudową biurokracji, która dla samego miasta nie ma większego znaczenia.

Interesujący jest również fakt, że tylko w trzech z ośmiu badanych gmin preferencje przeciętnych obywateli są zgodne z poglądami elit. Dotyczy to Chodowa i Kutna, gdzie obie badane grupy w takim samym stopniu popierają wariant trójszczeblowy oraz Dąbrowice, w odniesieniu do dwuszczeblowej wersji podziału. W gminach Nowe Ostrowy, Łanięta i Żychlin większość przedstawicieli elit wybrała model trójszczeblowy, podczas gdy względna większość zwykłych obywateli opowiada się za podziałem dwuszczeblowym. Odrotna sytuacja istnieje w przypadku gmin Oporów i Strzelce.

PREFERENCJE PRZYNALEŻNOŚCI DO WOJEWÓDZTW

We wszystkich trzech badanych wariantach podziału administracyjnego cały obszar ciąży wyraźnie do Łodzi jako przyszełego ośrodka wojewódzkiego (75% wskazań w wariancie 25 województw oraz 85% w wariantach 17 i 12). W przypadku podziału Polski na 12 i 17 województw ponad 70% respondentów, w każdej z badanych gmin, deklaruje chęć przynależności do województwa łódzkiego.

Niewielki wpływ Poznania i Warszawy zaznacza się odpowiednio w gminach: Chodów (29% badanych) oraz Oporów i Żychlin, gdzie ok. 20% respondentów deklaruje chęć przynależności do tych województw. Wybór poznańskiego tłumaczyć należy chęcią przynależności do jednego z bogatszych regionów Polski, który postrzegany jest jako obszar o bardzo dobrych możliwościach rozwoju, na co ma wpływ: wysoki poziom kultury rolnej, bliskość granicy zachodniej oraz największy – obok Warszawy – napływ kapitału inwestycyjnego. Ten ostatni argument, obok atrakcyjności funkcjonalnej i prestiżu społecznego, decyduje także o deklarowaniu przez część respondentów z gmin Oporów i Żychlin chęci należenia do województwa stołecznego.

Preferencje przynależności do województw gdańskiego i bydgoskiego wśród osób badanych (odpowiednio w wariantach 12 i 17 regionów), ze względu na znaczne oddalenie i brak tradycyjnych związków, są bardzo słabe i nie są żadną alternatywą dla wpływów Łodzi (jedynie 1% respondentów wskazywało na te województwa). Interesujący jest również fakt, iż Płock, planowany w wariancie 25 na stolicę województwa, nie stanowi również istotnej przeciwwagi dla Łodzi. Mimo to, że w jednej z badanych gmin (Oporów) więcej respondentów optuje za województwem płockim (57%), a w Strzelcach i Żychlinie ok. 1/3 badanych wskazała na to województwo, to jednak większość mieszkańców strefy północnej postrzega Łódź jako główne miasto swojego regionu. Mimo 20 lat funkcjonowania obecnego podziału związki społeczne z Płockiem są jeszcze słabe i przebiegają przede wszystkim na płaszczyźnie formalnej. Jednocześnie w świadomości mieszkańców oraz w wielu kontaktach funkcjonalnych zachowały się tradycyjne powiązania ze „starym” ośrodkiem wojewódzkim. Mieszkańcy Kutna wykazują także pewną niechęć do Płocka, który według oceny wielu z nich, będąc w 1975 r. miastem podobnej wielkości, otrzymał niezasłużony awans, równający się względnej degradacji administracyjnej ich własnego miasta. Istnieje też przekonanie (nie pozbawione podstaw), że od tego czasu większość nakładów inwestycyjnych kierowano do nowego miasta wojewódzkiego, kosztem obszarów pozostałych.

Reasumując, należy stwierdzić, że większość respondentów nie jest zadowolona z istniejącego podziału administracyjnego. Badana ludność – co

wydaje się zrozumiałe z punktu widzenia społecznego i funkcjonalnego – preferuje przynależność do województw, których stolicami są wielkie ośrodki miejskie (Łódź, Poznań, Warszawa).

PREFERENCJE PRZYNALEŻNOŚCI DO POWIATÓW

Na Kutno jako potencjalną siedzibę powiatu wskazywało powyżej 90% ogółu respondentów i niemal 100% establishmentu we wszystkich prawie gminach. Preferowana przynależność powiatowa ankietowanej ludności jest więc jednoznaczna. Pewien wyjątek stanowi tu gmina Chodów, gdzie ok. 1/3 badanych wybrała Koło, co nie zmienia faktu, że bezwzględna większość mieszkańców upatruje w Kutnie swoje miasto subregionalne. Wybory dokonane przez elitę tej gminy są podzielone równo między miasta Kutno i Koło.

Najistotniejszymi przesłankami, którymi kierowali się mieszkańcy gmin wskazując na przyszłą siedzibę powiatu, są: dogodne położenie komunikacyjne (36,0% wszystkich odpowiedzi), przyzwyczajenie do kontaktów z miastem (25,2%) oraz dobre wyposażenie miasta w usługi i instytucje (20,1%). Podobnie kształtowała się struktura wypowiedzi elity, przy czym nieco większe znaczenie dla tej grupy ma tradycja wcześniej pełnionej funkcji (19,0% – elita, 15,3% – pozostali respondenci).

PRZESTRZENNE ZWIĄZKI FUNKCJONALNE LUDNOŚCI W ZAKRESIE REALIZACJI POTRZEB ŻYCIOWYCH

Potwierdzeniem deklarowanych preferencji administracyjnych są, w pewnym stopniu, rzeczywiste ciężenia respondentów do miast – ośrodków administracyjnych wyższego rzędu – w celu zaspokajania ważniejszych potrzeb życiowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że dla większości mieszkańców badanych gmin Kutno jest najważniejszym ośrodkiem realizacji potrzeb usługowych w zakresie:

- ważniejszych zakupów (od 30,5% w Chodowie do 81,6% ankietowanych w Łaniewicach);

- wizyt u lekarzy specjalistów (ponad 70% ankietowanych w gminach: Dąbrowice, Nowe Ostrowy, Łaniewa, Strzelce, Oporów oraz 43,2% w Żychlinie); inaczej jest tylko w gminie Chodów, jej mieszkańcy z usług lekarskich korzystają na ogół w Kole;

- załatwiania spraw prawno-sądowych ludności, które jest administracyjnie ograniczone, stąd też respondenci wskazywali na miasta, w których mieszczą się siedziby ich sądów rejonowych; dwie spośród badanych gmin nie należą

do kutnowskiego rejonu sądowniczego; Chodów do rejonu Koła, natomiast Dąbrowice do Łęczycy;

– edukacji własnej lub rodziny realizowanej najczęściej w Kutnie, które ma dobrze rozwiniętą sieć szkolnictwa ponadpodstawowego (powyżej 50% odpowiedzi w Dąbrowicach, Nowych Ostrowach, Łąniętach, Strzelcach i Oporowie); respondenci z Chodowa i Żychlina wskazali na kilka ośrodków, w których zaspokajają swoje potrzeby edukacyjne; z gminy Chodów w Kutnie, Kole, Łodzi i Krośniewicach, z gminy Żychlin w Kutnie, Łodzi i we własnym mieście.

Wśród wymienianych miejscowości, w których respondenci zaspokajają swoje potrzeby usługowe, na drugim miejscu za Kutnem, prawie we wszystkich rodzajach badanych potrzeb, wymieniana jest Łódź. Znamienne jest, że obecne ośrodki wojewódzkie wskazywane są sporadycznie jako miejsca realizacji nie wymuszonych administracyjnie potrzeb społecznych. Potwierdza to hipotezę, że dla mieszkańców badanej strefy znacznie bliżej położone Kutno stanowi ośrodek podobnej rangi funkcjonalnej jak Płock i Konin. Stąd też nie ma żadnego uzasadnienia, aby w celu załatwienia usługi świadczonej na tym samym poziomie wyjeżdżać do ośrodka wojewódzkiego.

W badanej strefie po 1989 r., podobnie jak i w całym kraju, rynek miejsc pracy ze względów ekonomicznych staje się coraz bardziej spolaryzowany. W efekcie zachodzących procesów wielkość i przestrzenny zasięg dojazdów uległ wyraźnemu ograniczeniu. W tej sytuacji wzrosła względna rola miejsc pracy skupionych w lokalnych ośrodkach. Powiązania pracownicze gmin wskazują na istnienie trzech podobszarów ciężających do lokalnych ośrodków miejskich: Kutna, Krośniewic i Żychlina.

Kutno jest głównym miejscem pracy dla ludności gmin: Nowe Ostrowy, Łąnięta i Strzelce. Krośniewice ściągają siłę roboczą z pobliskich gmin Chodów i Dąbrowice, natomiast Żychlin jest podstawowym miejscem pracy dla mieszkańców samego miasta i sąsiedniej gminy Oporów.

Przeprowadzona analiza istniejących powiązań funkcjonalnych mieszkańców gmin dowodzi, że Kutno i Łódź stanowią dla całej ludności badanego obszaru miejsce realizacji najważniejszych potrzeb życiowych. Tym samym potwierdza to deklarowane przez respondentów preferencje Kutna na siedzibę powiatu. Tylko mieszkańcy Chodowa, wybierając Kutno na swój powiat, mają równie silne związki funkcjonalne z Kołem.

CIAŻENIA BADANYCH GMIN W ŚWIETLE MIGRACJI STAŁYCH

Zestawienia zbiorcze dla gmin emigracji stałych mieszkańców w latach 1993–1996 wskazują na znaczne ich przestrzenne rozproszenie. Szczegółowa analiza według miejsc emigracji ujawnia jednak pewne prawidłowości. Dla

ludności gmin Łanięta i Strzelce głównym miejscem emigracji jest Kutno (odpowiednio 14,4 i 49,3% wyjeżdżających), a w drugiej kolejności Łódź (odpowiednio 5,1 i 17,4%). W zachodniej części badanego obszaru mieszkańcy gmin: Chodów, Dąbrowice i Nowe Ostrowy najchętniej wyprowadzają się do Krośniewic, które pod tym względem wyprzedzają Kutno i Łódź. Ludność gminy Oporów najczęściej przynosi się do pobliskich ośrodków – Żychlina i Kutna. Mieszkańcy tych miast z kolei za najatrakcyjniejszą do stałego zamieszkania uznają Łódź (odpowiednio 21,% i 14,4% wyjeżdżających). Z ogółu przybyłych do Kutna 65% stanowią imigranci z gmin województwa płockiego, w tym z gmin objętych badaniem aż 28,3%.

Badania empiryczne potwierdzają znaną i wielokrotnie udokumentowaną w literaturze przedmiotu prawdę, że dla mieszkańców wsi najbardziej atrakcyjnym miejscem emigracji jest pobliskie miasto. Często migracja tego typu rozpoczyna proces wędrowki człowieka do miejsc coraz bardziej atrakcyjnych, zwykle położonych w ośrodkach miejskich wyższej rangi osadniczej. Ścieżka migracyjna przebiega ze wsi do ośrodka lokalnego, następnie subregionalnego i często kończy się w mieście regionalnym. Zasadnicze znaczenie dla analizowanych gmin mają emigracje do najbliższej położonych miast (Kutna, Krośniewic, Żychlina). Kutno, pośród innych potencjalnych ośrodków powiatowych, jest miastem dominującym funkcjonalnie i preferowanym przez mieszkańców na przyszłą siedzibę powiatu. Podobnie, pośród potencjalnych miast wojewódzkich, najwyższą pozycję funkcjonalną i uznaniową ma Łódź.

KUTNO JAKO PRZYSZŁY OŚRODEK POWIATOWY

Kutno, mimo utraty w 1975 r. funkcji powiatowej, pozostało nadal znaczącym ośrodkiem subregionalnym w województwie płockim. Wynika to m. in. z położenia tego miasta w regionalnej sieci osadniczej. Miasto wykształciło wyraźną strefę swoich wpływów funkcjonalnych, obejmującą m. in. wszystkie badane gminy. Równocześnie jest ono pozytywnie postrzegane i uznawane przez większość osób badanych jako ośrodek nadrzędny w stosunku do własnego miejsca zamieszkania (jednostki osadniczej). Wyrazem stosunku mieszkańców badanych terenów do Kutna jest dość jednoznaczne jego wskazywanie na potencjalny ośrodek powiatowy.

Z punktu widzenia przyszłej reformy podziału administracyjnego, ważnym zagadnieniem jest określenie stopnia przygotowania instytucjonalno-materialnego i społecznego miast do pełnienia nowych funkcji administracyjnych, w tym przypadku powiatowych.

Kutno jest ponad 50-tysięcznym miastem, mającym w zmieniających się warunkach polityczno-gospodarczych duże szanse rozwoju. Ośrodek jest

doskonałym miejscem dla inwestycji, ze względu na dogodnie położenie komunikacyjne, tj. na przecięciu dwóch najważniejszych szlaków o znaczeniu międzynarodowym (Paryż–Moskwa i Gdańsk–Wiedeń). Jednocześnie jest jednym z największych węzłów kolejowych w kraju. Dominującą rolę w mieście odgrywa jednak przemysł, reprezentowany przez wiele zakładów różnych branż, z których najważniejsze to:

– Zakłady Farmaceutyczne „POLFA” S.A. – jeden z największych polskich producentów leków (zatrudnionych ponad 1300 osób);

– „MIFLEX” S.A. – największy producent podzespołów elektronicznych w Polsce (1450 osób zatrudnionych);

– „CENTROZAP” Kutno – odlewnia żeliwa (850 osób pracujących).

Na terenie miasta działają też firmy zagraniczne z Holandii, Danii, Niemiec i Włoch, które zainwestowały w transport, produkcję maszyn rolniczych i materiałów budowlanych.

Kutno, którego tradycje powiatowe sięgają do 1867 r., skupia wiele instytucji rejonowych. W większości przypadków ich zasięg przestrzenny obejmuje tereny dawnego powiatu kutnowskiego bez gminy Chodów, która znalazła się w województwie konińskim. Do najistotniejszych instytucji należą m. in. takie urzędy rejonowe jak: Prokuratura i Sąd, Straż Pożarna, Urząd Pracy, Urząd Skarbowy, Rejon Telekomunikacji, Urząd Pocztowy i in. Większy obszar obsługi, obejmujący także dawny powiat łęczycki, mają Rejonowa Straż Pożarna oraz Oddział Zamiejscowy Kuratorium Oświaty. Stwierdzić można, że zaplecze lokalowe tych instytucji oraz wykwalifikowana kadra stanowić mogą dobrą bazę dla tworzonych tu ewentualnie urzędów powiatowych.

W mieście podjęto szereg inicjatyw mających na celu wypracowanie strategii rozwoju nie tylko samego Kutna, ale i całego subregionu kutnowskiego. Gmina miejska bierze udział w Programie Inicjatyw Lokalnych PHARE, sponsorowanym przez Unię Europejską. Dzięki temu utworzono Agencję Rozwoju Regionu Kutnowskiego S.A., która jest głównym inicjatorem i koordynatorem konkretnych projektów składających się na program rozwoju. Są to:

1. Inkubator Przedsiębiorczości – łączy rozwój małej i średniej przedsiębiorczości z powstawaniem nowych miejsc pracy. Poprzez stworzenie atrakcyjnych warunków najmu pomieszczeń oraz zapewnienie dostępu do zaplecza administracyjnego (sekretarka, prawnik, konsultant z Centrum Wspierania Biznesu) i sprzętu (ksero, komputer, telefon, fax) jest szansa zaktywizowania lokalnego środowiska przedsiębiorców.

2. Fundusz Poręczeń Kredytowych i Wspierania Finansowego – udziela poręczeń kredytowych, subsydiuje koszty odsetek, udziela pożyczek bezpośrednich z pominięciem procedury bankowej dla podmiotów gospodarczych, które tworzą nowe miejsca pracy.

3. Promocja Regionu Kutnowskiego – projekt ten ma na celu prowadzenie kampanii reklamowej na rzecz Kutna i regionu kutnowskiego umożliwiającą wykreowanie ich pozytywnego obrazu. W ramach tej działalności wyprodukowano m. in. folder promocyjny, film reklamowy, rozmieszczono znaki wjazdowe z logo miasta („Kutno – Środek Nowej Europy”), odnowiono elewację budynku dworca w Kutnie. Nawiązano szereg kontaktów zagranicznych, m. in. z hrabstwem Northumberland z Północnej Anglii, z Amerykańskim Korpusem Pokoju, Korpusem Demokracji Obywatelskiej (pobyt ochotników AKP i KDO w Kutnie).

W 1995 r. Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego brała też udział w utworzeniu Regionalnej Izby Gospodarczej (RIG). Jest to jedyna tego typu instytucja w województwie płockim, która zrzesza prawie wszystkie największe podmioty gospodarcze w mieście. Dzięki dostępowi do systemu informacji gospodarczej RIG toruje drogie kontaktom handlowym, pomaga organizować współpracę. W ramach działalności instytucji organizowane są dla jej członków szkolenia, zagraniczne misje gospodarcze oraz tzw. czwarki gospodarcze – spotkania kierowników firm z władzami miasta.

W Kutnie mieści się również siedziba Związku Gmin Regionu Kutnowskiego. Tworzy je dobrowolne zrzeszenie ośmiu gmin byłego powiatu kutnowskiego: miasto Kutno oraz gminy: Kutno, Strzelce, Dąbrowice, Krzyżanów, Łanięta, Nowe Ostrowy i Żychlin. Powstanie Związku wynikało z potrzeb samorządów lokalnych, którym znacznie łatwiej jest wspólnie rozwiązywać różnorodne problemy. Zadania Związku określić można w sposób następujący:

- tworzenie w regionie kompleksowej infrastruktury społecznej, technicznej i gospodarczej;
- wprowadzanie do gmin nowoczesnych technologii, m. in. w telefonizacji i gospodarce odpadami;
- promowanie gmin wchodzących w skład Związku;
- tworzenie wspólnego banku danych o całym regionie.

Zaznaczyć należy, że do Związku nie należy gmina Chodów, która – ze względu na przynależność do województwa konińskiego – znalazła się poza orbitą instytucjonalno-administracyjnego oddziaływania Kutna, oraz gmina Oporów, która do niego nie przystąpiła z własnej woli. W przypadku tej ostatniej, mamy do czynienia z konsekwentnie niechętnym stanowiskiem lokalnych władz wobec wszelkich działań, ułatwiających przyszłą reformę administracyjną. W gminie Oporów 80% elity poparło podział dwuszczeblowy, deklarowana jest chęć pozostania w województwie płockim, a władze wykazują brak zainteresowania działaniami integracyjnymi.

Potencjał społeczno-gospodarczy oraz znaczna aktywność organizacyjna i promocyjna świadczą o niekwestionowanym, ponadgminnym znaczeniu usługowych funkcji Kutna. Powstawanie z kolei instytucji i zrzeszeń o charak-

terze subregionalnym wskazuje na potrzebę istnienia organizacji ponadgminnych i potwierdza słuszność koncepcji wprowadzenia w strukturze administracyjnej kraju szczebla powiatowego.

PODSUMOWANIE

Z przeprowadzonych badań wyciągnąć można kilka wniosków uogólniających:

1. W zakresie potrzeby reformy podziału administracyjnego:

a) uzyskane wyniki świadczą o niezadowoleniu z istniejącego podziału administracyjnego;

b) oczekiwane zmiany wiązą się przede wszystkim z rewizją układu wojewódzkiego, mieszkańcy wszystkich gmin – z wyjątkiem Oporowa – w większości nie chcą należeć do województwa płockiego;

c) brak jednoznacznych preferencji co do modelu przyszłego podziału kraju; połowa badanych gmin opowiada się za wariantem dwuszczeblowym, połowa natomiast optuje za strukturą trójszczeblową;

d) dość powszechny jest brak zgodności w tej sprawie między przeciętnymi mieszkańcami gmin a ich przedstawicielami we władzach samorządowo-administracyjnych.

2. Funkcjonujący od 20 lat podział administracyjny nie zmienił zasadniczo wykształconych wcześniej kierunków powiązań w skali regionalnej i subregionalnej. Badane gminy we wszystkich trzech rozważanych aspektach (deklaracji przynależności, związków społeczno-funkcjonalnych i migracji) zdecydowanie ciążyą ku Łodzi jako ośrodka metropolitalnego, natomiast Kutno widzą jako potencjalną siedzibę powiatu. W związku z tym cały omawiany obszar powinien się znaleźć w powiecie kutnowskim i województwie łódzkim. Brak wpływu innych, położonych na północy ośrodków pozwala wysunąć hipotezę, której weryfikacja wymagałaby badań empirycznych, że w tym kierunku zasięg Łodzi sięga jeszcze dalej.

3. Według opinii respondentów przyszłe miasto powiatowe powinno posiadać: dogodne położenie komunikacyjne, utrwalone związki i kontakty z terenem oraz dobre wyposażenie w usługi i instytucje.

4. Kutno dysponuje wszelkimi atrybutami aby stać się miastem powiatowym, do najważniejszych z nich należą:

– istnienie wielu instytucji (urzędów) rejonowych, które mogą pełnić funkcje powiatowe;

– silne oraz tradycyjne związki funkcjonalne z regionem;

– zaplecze instytucjonalne dla aktywizacji gospodarczej miasta i regionu (Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego, Inkubator Przedsiębiorczości, Regionalna Izba Gospodarcza itp.);

– inicjatywy lokalne na rzecz utworzenia zintegrowanej struktury administracyjno-samorządowej, jaką ma być przyszły powiat (Związek Gmin Regionu Kutnowskiego).

Katedra Geografii Politycznej
i Studiów Regionalnych UŁ

Andrzej Suliborski, Danuta Walkiewicz

**PUBLIC ATTITUDES TOWARDS THE NEW ADMINISTRATIVE DIVISION OF POLAND
AND PEOPLE'S FUNCTIONAL AND MIGRATORY REGIONAL RELATIONS:
A CASE STUDY OF THE SOUTH-WESTERN PART OF THE PŁOCK VOIVODSHIP
(Summary)**

In this article the authors discuss the results of research done within the programme: „The Future Łódź Voivodship Delimitation Study – Empirical Research” and was carried out in the region of weakening Łódź influences.

The analysis comprises the following problems:

1. Respondents' attitude towards changes in the administrative division of Poland.
2. Their preferences for belonging to the certain administrative units.
3. The current functional relations between the citizens and the planned capitals of the administrative units (voivodships and subregional districts).
4. The recognition of citizens' migratory directions.
5. The identification of the level of Kutno in preparation to become a subregional capital.

More than the half of the respondents were for the change of the administrative division of Poland (those reform supporting were majority in each commune) while one third were against. Also the majority – 46.1% – opted for a, three-level administrative division and 37% preferred a two-level division.

The whole region, irrespective of the number of administrative levels, gravitated towards Łódź as the future voivodship centre (75% of 25-voivodship-variant supporters and 85% of 17 and 12-voivodship-variant supporters). More than 90% of respondents and all the elite members saw Kutno as a potential capital of subregional district. For most interviewees Kutno was the place where they could realise their needs for services. The second declared option was Łódź.

Analysis of migratory flows, although they were very different, shows that most migrants go only short distance (to Kutno, Krośnice, Żychlin). It is worth stressing that among subregional capitals Kutno was the most popular migratory destination; among voivodships Łódź was the most popular.

Kutno, with a long, subregional tradition begin in 1867, possessed all the attributes needed to become capital of the subregional district. Four elements might be mentioned here:

- there were many regional institutions which could be transformed into subregional ones;
- strong functional relation with the region;
- institutional background for economic activities of the region and the town;
- local initiatives in organising integrated, administrative-self-governmental structure, future subregional district (Association of Kutno Region Communes).

In conclusion one must stress that citizens of the region were not satisfied with the present administrative division of Poland. They expected the revision of the current voivodship structure. However, it is impossible to point out clear preferences.

The twenty-year old administrative division has not fundamentally changed the old regional and subregional relations. In all three aspects: declaration of belonging, socio-functional relations, and migration the researched communes, definitely gravitated towards Łódź as a metropolitan centre and Kutno as a potential subregional district capital.